

PÜSPÖKI VIZSGÁLAT.

A Torda-Aranyos körben 40 év óta nem tartatván püspöki vizsgálat a főtisztelendő püspök ur az ügy érdekében levő kötelességének ismerte, a vizsgálatot megtenni.

A vizsgálat f. évi június 18-án kezdődőleg tartatott és ez alkalommal a toroczkói, toroczkó-szent-györgyi és járai ekkleziákban le is jártatott.

A komoly ügyek mellett, a vizsgálat valóságos ünnep volt; nem csak magok az ekkleziák, hanem a közigazgatás közegei, a helységi hatóságok és lakósok vallás- és nemzetiségi különbség nélkül valósággal versenyezvén a püspöki látogatás és elfogadás díszének emelésében. E buzgalom és szívélyes verseny az esemény szokatlansága mellett azon rokonszenyben leli magyarázatát, melyet az unitarismus, e vidéken ősi idők óta hűségesen teljesített culturalis küldetésével kiérdemelt s a vizsgálat elnökének a főtisztelendő püspöknek tiszteletre és szeretetre méltó egyéniségében.

A lejárt ünnepélyek a vizsgálatnak csak kerete lévén s olvasóink azokat a napi lapokból már ismervén, ez alkalommal azok felsorolását mellőzzük.

A vizsgálatban az ügyek intézésében a körüi egyházi hatóság részéről esperes Koronka Antal ur betegeskedése okán résztvettek körüi jegyző Csegezi László, körüi gondnokok Szigethi Csehi Sándor és Csegezi Mihály egyh. tanácsos s a tordai iskola gondnoka, megyei alispán Veress Dénes urak.

Toroczkón örömmel észlelte a vizsgálat a vallásos és erkölcsi életnek virágzását; örömmel győződött meg, hogy e népben őszinte buzgalom és érdekelttség van a vallás, az egyház és ennek ügye iránt. E lelkiismeretes érdekelttség következtése, hogy az ekkleziája vagyona, különösen erdeje, gondosan kezeltetik; tőkepénzei, jelesen a nevelés- és tanítás ügyének emelésére célzó alapítványai szépen gyarapodnak; ez utóbbiakban például az utóbbi öt év alatt 2100 frt. gyarapodás tünt ki a vonatkozó számadások rendén.

A vallásos és erkölcsi élet fejlettségének tulajdonítható, hogy a toroczkói és szent-györgyi ekkleziák kétezer felé járó népességéből egy sincs bűnvádi vizsgálat vagy fegyelem alatt, ennek tulajdonítható, hogy a munkás nép, bár vasbányászata mondhatni megszünt, s bár kicsin s gyarló minőségű határa nagy munka után is alig bírja a lakosság negyedét élelmezni, e nehéz időben sem szegényedik.

Legkellemesebben lepte meg a vizsgálószéket az iskola és annak állapota.

A régi, roskadozó épület helyett szép, nagy új épület emelkedik három nagy világos helyiségével és egy nagy teremmel. Egy helyiséget az eklezsia szerelt fel új bútorokkal, s abba 12 alumnus növendékét szépen, kényelmesen elhelyezte; a más három, czélszerű bútorzattal, taneszközökkel és szerekkel felszerelt helyiség tanteremként használtatik a fiu- és leánynövendékek számára. A melléképületeken foly a munka.

Az iskola telke a két tanítói lakás és egy kis utca bekapcsolása által szépen kikerekítettett, közepén áll a multból a hatalmas körtefa, vaskos törzsével a szilárd multat viritó dus lombzatával, növekvő gyümölcseivel a szép reményekben gazdag jövőt ábrázolva.

Az épületet a község építette; munkában, épületi anyagokban az egyes tagok által hozott nagy áldozata mellett a közoktatási kormánytól 5716—1881. szám alatt e czélra utalványozott segedellel.

Az eddigi két tanító mellett van most még egy tanítónő is.

Az iskolát a község tartja fenn, jelentékenyen segedelmezvén az eklezsia; a fedezetlen szükséglet állami segélylyel fedeztetik.

Az iskola népessége gyarapodóban van.

A 12 alumnus közül 3 helybeli, a többi idegen; az idegen tanulókat eddig szolgáltatott Udvarhelymegyéből jelenleg egy sincs.

Az alumnusok a Koncz János-féle és az eklezsia által teremtett alapból kapnak naponta 1 drb. 4 krajczáros czipót, bizonyos napokon főtt ételt; ezenkívül étkeznek az eklezsia egyes tagjainál. Az alumnus tanulókon kívül tanul még az iskolában 26 vidéki, nagyobbára oláh fiu.

Toroczko-szentgyörgyi eklezsiánk hasonló örömet és szivességet tanusított. Ügyei az E. K. Tanács rendelkezési nyomán kellő gondozásban részesülnek. Sajnálattal tapasztaltam, hogy igazam volt, midőn e folyóiratban pár évvel ezelőtt azt állítottam, hogy az eklezsiák tőkepenzei, az eklezsiák tagjainak kölcsön kiadva, valóságos csapást okoznak elébb-utóbb. A szent-györgyi eklezsiában a kamatok rendes befolyásáért és a tőkék biztosításáért, az eklezsiának 40—50 tagját kellett beperesíteni, és így az eklezsia és egyes tagja az eklezsia és az egyes tagok kárára nagy perköltségekkel terheltetnek.

E nehézség kikerüléséért oda utasított az eklezsia, hogy befolyó kamatait és tőkéit takarékpénztáruilag kezelje.

Az iskolát gyarló állapotban találta a vizsgálat. Értesülvén arról, hogy a községbe állami iskola állítása czéloztatik, oda utasította a vizsgálószék az eklezsiát, hogy az állami iskola felállításába készséggel nyugodjék belé, sőt a mennyiben teheti, törekedjék részt venni az iskola felállításában és fenntartásában. Addig is utasított az eklezsia, hogy ha az állami iskola felállítása késedelmet szenvedne, a maga iskola épületét multhatlanul javítsa ki.

Ha valahol Szent-Györgyön igazán szükséges az állam tényleges részvéte az iskola ügyében; a sok, magára gyenge, felekezeti közül egyik sem bírván jó iskolát tartani fenn.

Jára egész népessége, sőt vidéke nagy érdekeltséggel várta a vizsgálatot; ez az eklezsia valamint a szent-györgyi meglehetősen kiépülte 1848-ban történt romlását; temploma, a belső emberek lakása ki van építve; vagyonosodásban gyengén halad, tagjai kevés földbirtokkal bíró iparosok levén nagyobbára. Az eklezsia jövőjét földbirtoka biztosítja, melyet régi patronusai adományoztak; ebből kapják a belső emberek készpénz fizetésüket, ebből van kiszakítva a javadalmak jelentékenyebb részét tevő egyházi részlet.

A földbirtok mellett egyik jövedelmi forrása az eklezsiának a gabona magtár, melyből már szép kis tőkét teremtett magának, mely miként az eklezsia más ügyei főgondnok B. Kemény Ödönné ő nagysága felügyelete és gondnok Gábor Mihály gondozása alatt szépen gyarapszik, bizonyítékául annak, hogy a gabona magtár az az intézmény, melylyel mindenik eklezsia legkönnyebben, legbiztosabban teremthet magának kis tőkét.

A vizsgáló szék utasította az eklezsiát a templom körüli helynek jó móddal való bekerítésére és tisztán tartására; a kántort pedig, hogy a tanköteles gyermekeket az állami iskolában szorgalmasan oktassa a vallásban és gyakorolja a vallásos éneklésben.

Napjainkban jelszó kezd lenni a kepe eltörlése. Tagadhatatlan, hogy e nehéz időben, Székelyföldön, a kisbirtoku hallgatókra nagy teher az egész kepe; ohajtandó e teher könnyítése, de a hallgatók teljes mentességét nem tartom czélszerűnek. Járában például semmi képét sem fizetnek a hallgatók; az egész egyházi teher 1 napi munka széna csinálásnál; de én legalább nem is észleltem a tagokban az egyház iránt azt az érdekeltséget, melyet a tartozás lerovásának érzete a bért fizetőkben kelt.

Az évi esperesi vizsgálatokkal, hiszem, sokan a koronként tartani szokott püspöki vizsgálatokat is éltélik s eltörlendőkné tartják. Nem osztom e nézetet. Tapasztaltam, magam, miszerint köri és helyi egyházi hatóságainkban az a tudat, hogy munkálkodásukat nem csak az E. K. Tanács, mint központi kormány ellenőrzi, hanem koronként a legfőbb egyházi hatóság — a püspökség is közvetlenül személyesen számon veszi, valamint a püspök megjelenése, az általa tartott kenetes intó, buzdító és bátorító beszédek által a vallásos gerjedelmeknek, az egyházhoz és együvértartozás érzetének észlelhető felkeltése, élénkítése és ébrentartása gyümölcseikben gazdagon visszafótolják a koronként kiadott költségeket; különösen ha az ünnepélyek és az azokkal járó haszontalanságok mértékre szorítottatnak.

KOVÁCSI ANTAL.